

Сергій Албул, к.ю.н.

ІНФОРМАЦІЙНО-ПРОГНОСТИЧНА СУТНІСТЬ РОЗВІДУВАЛЬНОЇ ФУНКЦІЇ В ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

The concept and basic attributes of information-predictive nature of the intelligence function of operational and investigative activities of internal affairs are described. The author, based on the analysis of existing philosophical concepts, global practices in the fight against crime, intelligence expresses personal relation to the indication of the issue and makes concrete proposals for understanding the implementation of intelligence functions of operational and investigative activities of internal affairs. On the basis of the epistemological approach, the author analyzes the operational-search activity of the enforcement bodies. The author substantiates the existence of intelligence function of operational and investigative activities. Detailed information discloses nature of intelligence functions. Stages of information work for the implementation of function of operational and investigative activities are determined. As an independent direction considered elements of the forecast in the operational-search activities of internal affairs.

Процеси, що відбуваються в Україні, призвели до прискореної криміналізації суспільства, що виявляється, насамперед, у змінах кількісних і якісних характеристик злочинності, консолідації кримінального світу і розширенні сфери його впливу на суспільство, розпаді або деформації базових державних та громадських інститутів, маргіналізації населення, формуванні правового нігілізму та масової аномії як наслідок втрати ціннісних орієнтацій¹. Разом із тим, Європейський вибір України зумовлює необхідність розроблення та впровадження нових підходів до теорії та практики правоохоронної діяльності. Презентація Експертною радою МВС України Основних заходів щодо реформування правоохоронного відомства, схвалення Кабінетом Міністрів України Концепції та Стратегії реформування МВС ставлять концептуально нові завдання щодо наукового забезпечення таких процесів.

Сьогоднішній організованій злочинності сприяють такі глобальні соціально-економічні процеси як урбанізація, міждержавна та міжрегіональна міграція, формування світового інформаційно-культурного простору, а характерним для організованих злочинних угруповань є достатньо високий рівень організованості, стій-

---

¹ Дрёмин, В.Н. (2009). *Преступность как социальная практика: институциональная теория криминализации общества*. Одесса: Юридична література.

кі корупційні і міжнародні злочинні зв'язки¹. Зростання рівня організованості і професіоналізму злочинності, її технічна озброєність, вироблення і зміцнення імунітету злочинного середовища від традиційних засобів і заходів оперативно-розшукової діяльності, розгалужені корупційні зв'язки, сприяє перетворенню злочинних груп у високоорганізовані об'єкти, які мають розвинену інфраструктуру. Крім цього, доводиться констатувати, що на сьогодні реаліями життя в Україні стали прояви тероризму та сепаратизму. В цій площині постає питання вивчення світового досвіду поліцейської діяльності щодо протидії злочинності, зокрема її організованим формам.

Організація протидії сучасній організованій злочинності вимагає нових підходів до добування, аналітичної обробки та використання оперативно-розшукової інформації, одержаної у тому числі у із застосуванням оперативних та оперативно-технічних засобів, з метою своєчасного запобігання, виявлення і нейтралізації реальних та потенційних загроз національним інтересам України. Це потребує від оперативних підрозділів ОВС активного використання, в рамках чинного законодавства, негласних методів оперативно-розшукової діяльності та специфічних засобів отримання оперативної інформації, документування фактів протиправної діяльності тощо, одним з яких є реалізація розвідувальної функції оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ, що має інформаційно-прогностичну сутність..

Окремим проблемам організації і тактики реалізації розвідувальної функції оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ присвячені праці таких видатних вчених, як І.Г. Басецький, А.С. Вандишев, М.П. Водько, А.Ф. Волинський, Д.В. Гребельський, І.Г. Гричанін, Л.М. Калинкович, В.А. Лукашов, В.С. Овчинський, В.Г. Самойлов, В.А. Самохін, В.В. Сергеев та ін. Психологічні аспекти цієї діяльності досліджували В.А. Черепанов, Ю.В. Чуфаровський та ін. У сучасних роботах вітчизняних вчених, таких як М.І. Ануфрієв, О.М. Бандурка, Г.М. Бірюков, О.Ю. Бусол, Е.О. Дідоренко, О.Ф. Долженков, В.П. Захаров, І.П. Козаченко, Я.Ю. Кондратьєв, О.Є. Користін, В.В. Крутов, В.А. Некрасов, Д.Й. Никифорчук, М.М. Перепелиця, С.І. Пічкуренко, М.А. Погорецький, Е.В. Рижков, М.Б. Саакян, І.В. Сервецький, В.Є. Тарасенко, І.Р. Шинкаренко та ін., розглядалися тільки окремі аспекти організації і тактики реалізації розвідувальної функції оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ. Слід зауважити, що до теперішнього часу

¹ Албул, С.В. (2014). До питання визначення правоохоронної розвідки органів внутрішніх справ. *Південноукраїнський правничий часопис*, 1, 137-141.

комплексно, на монографічному рівні вивчення загальнотеоретичних, правових та організаційно-тактичних засад реалізації розвідувальної функції оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ в Україні не проводилося. Ситуація актуалізується ще й тим, що сьогодні, у зв'язку з набранням чинності новим Кримінальним процесуальним кодексом України, в умовах формування нової парадигми оперативно-розшукової діяльності, багато питань потребує нових ґрунтовних наукових досліджень.

На сьогодні в теорії ОРД немає єдності у визнанні розвідувальної функції оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ. Відсутнє науково обґрунтоване поняття та визначення напрямів реалізації розвідувальної функції оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ. Розвідувальна функція оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ не досліджувалася з точки зору предметної діяльності, синергетичного та гносеологічного підходів, її інформаційно-прогностичної сутності. Потребує вдосконалення правовий тезаурус теорії оперативно-розшукової діяльності стосовно питань реалізації розвідувальної функції оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ. Як об'єкти реалізації розвідувальної функції оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ вивчення потребують злочинне середовище та його інфраструктура.

У теперішній час означена функція оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ є достатнім чином визначена у нормативно-правових актах різних рівнів та різних галузей, серед яких слід виокремити Кримінальний та Кримінальний процесуальний кодекси України, Закони України «Про міліцію», «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві», низку відомчих та міжвідомчих нормативних актів, зокрема спільний наказ Генеральної Прокуратури України, МВС України, СБ України, Міністерства фінансів України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства юстиції України від 16.11.2012 № 114/1042/516/1199/936/1687/5 «Про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні» тощо. Чинний Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність», що є базовим для формування напрямів оперативно-розшукової діяльності, передбачає, що «оперативно-розшукова діяльність – це система гласних і негласних пошукових, розвідувальних та контррозвідувальних заходів,

що здійснюються із застосуванням оперативних та оперативно-технічних засобів»¹. Цим Законом встановлено вичерпний перелік державних органів, яким надано право здійснювати оперативно-розшукову діяльність. На наш погляд, логіко-семантичний аналіз положень норм вказаного Закону, дає підстави стверджувати, що визначеним суб'єктам, зокрема органам внутрішніх справ, надається право реалізовувати розвідувальну функцію оперативно-розшукової діяльності. За нашим переконанням, розвідка, з праксеологічної точки зору, виступає однією з функцій оперативно-розшукової діяльності ОВС². Оперативними підрозділами органів внутрішніх справ розвідувальна функція реалізується шляхом використання системи розвідувальних, пошукових, інформаційно-аналітичних заходів, у тому числі із застосуванням оперативних та оперативно-технічних засобів, спрямованих на своєчасне запобігання, виявлення і нейтралізацію реальних та потенційних загроз національним інтересам України від злочинності.

В ст. 8 «Права підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність» Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» закріплено, що суб'єкти ОРД мають право здійснювати проникнення в злочинну групу негласного працівника оперативного підрозділу або особи, яка співробітничала з останнім, із збереженням в таємниці достовірних даних щодо їх особистості (п. 8) та створювати з метою конспірації підприємства, організації, використовувати документи, які зашифровують особу чи відомчу належність працівників, приміщень і транспортних засобів оперативних підрозділів (п. 16). Крім цього, стаття 13 Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» закріплює, що при здійсненні боротьби з організованою злочинністю спеціальні підрозділи по боротьбі з організованою злочинністю органів внутрішніх справ і Служби безпеки України мають право, якщо інших заходів для розкриття організованої злочинності та притягнення винних до відповідальності недостатньо, використовувати штатних і нештатних негласних співробітників, які вводяться під легендою прикриття в організовані злочинні угруповання.

Відповідно до Закону України «Про Службу безпеки України» органам і співробітникам Служби безпеки України для виконання

¹ Закон про оперативно-розшукову діяльність 1992 (Верховна Рада України). Офіційний сайт Верховної Ради України. <<http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2352-160>> (2014, лютий, 28).

² Албул, С.В. (2014). До питання визначення правоохоронної розвідки органів внутрішніх справ. *Південноукраїнський правничий часопис*, 1, 137-141.

покладених на них обов'язків надається право проводити гласні і негласні оперативно-розшукові заходи у порядку, визначеному Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність» (ст. 25). Крім цього, відповідно до ст. 7 Закону України «Про контррозвідувальну діяльність» для виконання визначених законом завдань та за наявності підстав, в ході контррозвідувальної діяльності органам, підрозділам та співробітникам Служби безпеки України надано право, зокрема, мати гласних і негласних штатних і позаштатних працівників, створювати з метою конспірації підприємства, установи та організації, використовувати документи, що зашифровують особу чи відомчу належність працівників, приміщень і транспортних засобів органів та підрозділів, що здійснюють контррозвідувальну діяльність. В свою чергу, стаття 9 Закону України «Про розвідувальні органи України» передбачає, що суб'єкти розвідувальної діяльності мають право використовувати документи, що прикривають співробітників та відомчу приналежність підрозділів, організацій, приміщень і транспортних засобів до розвідувальних органів України; створювати з метою конспірації організаційні структури (підрозділи, підприємства, установи і організації), необхідні для виконання завдань розвідувальних органів України та прикриття їх співробітників, використовувати в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, кошти і майно, набуті в результаті їх діяльності. В Розділі IV «Заходи щодо забезпечення боротьби з організованою злочинністю» Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» на законодавчому рівні передбачена можливість впровадження негласних співробітників в організовані злочинні угруповання. При цьому, оперативним підрозділам надається право використання у боротьбі з організованою злочинністю негласних співробітників (ст. 13) та учасників організованих злочинних угруповань (ст. 14)¹.

Чинний Кримінальний процесуальний кодекс України виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації відносить до категорії негласних слідчих (розшукових) дій, тобто до різновиду слідчих (розшукових) дій, відомості про факт та методи проведення яких не підлягають розголошенню, за винятком випадків, передбачених Кримінальним процесуальним кодексом України (ст. 272). Відповідно до ст. 272 КПК України, під час досудового розслідування тяжких або особливо тяжких злочинів можуть бути отримані відомості, речі і докумен-

¹ Аркуша, Л.І., Журавльов, А.Ю., Саакян, М.Б. (2013). *Основи оперативно-розшукової діяльності*. Одеса: Фенікс.

ти, які мають значення для досудового розслідування, особою, яка відповідно до закону виконує спеціальне завдання, беручи участь в організованій групі чи злочинній організації, або є учасником вказаної групи чи злочинної організації, який на конфіденційній основі співпрацює з органами досудового розслідування¹. У свою чергу, спільний наказ Генеральної Прокуратури України, МВС України, Служби безпеки України, Міністерства фінансів України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства юстиції України від 16.11.2012 № 114/1042/516/1199/936/1687/5 «Про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні» передбачає, що виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації полягає в організації слідчим і оперативним підрозділом введення уповноваженої ними особи, яка відповідно до закону виконує спеціальне завдання, в організовану групу чи злочинну організацію під легендою прикриття для отримання речей і документів, відомостей про її структуру, способи і методи злочинної діяльності, які мають значення для розслідування злочину або злочинів, які вчиняються цими групами. Аналіз наведених положень чинного законодавства, на наш погляд, свідчить, що існуючий стан правового забезпечення реалізації розвідувальної функції оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ, хоча і здається, на перший погляд, достатньо повним, але при ретельному ознайомленні виявляється таким, що потребує вдосконалення з урахуванням міжгалузевих зв'язків, кореляції понять та визначень, особливостей організації і тактики всієї правоохоронної діяльності. На сьогодні нагально необхідними є науково обґрунтовані підходи до вирішення завдань, які стоять перед правоохоронними органами у протидії організованій злочинності.

Відповідно до чинного законодавства завданням оперативно-розшукової діяльності є пошук і фіксація фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України, розвідувально-підривну діяльність спеціальних служб іноземних держав та організацій з метою припинення правопорушень та в інтересах кримінального судочинства, а також отримання інформації в інтересах безпеки

¹ Албул С.В., Деревянкін С.Л., Поліщук О.В. (2014). *Кримінальний процес*. Одеса: Одеський державний університет внутрішніх справ.

громадян, суспільства і держави¹. Разом із тим, в процесі виконання означених завдань, реалізуються всі функції оперативно-розшукової діяльності. Говорячи ж про функцію розвідувальну, таку, що має інформаційно-прогностичну сутність, слід зазначити, що завданнями, що вирішуються під час її реалізації вбачаються: добування, аналітична обробка та надання уповноваженим органам державної влади інформації про стан та можливий розвиток злочинності у державі для її використання в законодавчій, правоохоронній та виконавчій діяльності держави; сприяння здійсненню державної політики України з протидії організованим злочинності; протидія діяльності організованих злочинних угруповань, проникненню їх членів до органів державної влади та поширення їх впливу на процеси, що відбуваються в державі та суспільстві; запобігання реалізації реальних загроз національним інтересам з боку організованої злочинності, упередження явищ і чинників, що ними викликаються і створюють потенційну загрозу національним інтересам і національній безпеці України; розробка і реалізація заходів із нейтралізації та ліквідації організованих злочинних угруповань, створення необхідних умов для їх викриття іншими оперативно-розшуковими та кримінально-процесуальними засобами; участь у боротьбі з міжнародною організованою злочинністю, в тому числі з тероризмом, незаконним обігом наркотичних засобів, незаконною торгівлею зброєю і технологією її виготовлення, торгівлею людьми, незаконною міграцією. Однак, на наш погляд, розгалуженість у системі і структурі оперативних підрозділів органів внутрішніх справ нерідко призводить до невинного дублювання функцій, ускладненості під час організації і тактики проведення певних заходів, координації та взаємодії, інформаційно-аналітичному забезпеченні реалізації розвідувальної функції оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ.

Детальне знання стратегічної ситуації, можливих сценаріїв її розвитку, прогнозування виникнення загроз створюють передумови для визначення національних інтересів; розвитку необхідної політики внутрішньої безпеки; уточнення завдань правоохоронних органів; розробки загальної стратегії та необхідного плану дій. Успішна реалізація рішень цілком залежатиме від якості наданої інформації, яку може забезпечити саме реалізація розвідувальної функції оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ. Як справедливо зазначають науковці, оперативно-розшукова діяльність

¹ Закон про оперативно-розшукову діяльність 1992 (Верховна Рада України). Офіційний сайт Верховної Ради України. <<http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2352-160>> (2014, лютий, 28).

по своїй суті являє собою не що інше, як циклічний процес пошуку, збору, переробки й використання оперативно-розшукової й іншої інформації¹. Цей процес не є дискретним, ситуативним. Він має певний циклічний характер з великою кількістю взаємопов'язаних елементів, які доповнюють один одного та корелюють один з одним. Об'єктами, на які спрямовується реалізації розвідувальної функції оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ виступають злочинне середовище та його інфраструктура. Злочинне середовище та його інфраструктура як історичні явища і як соціальні феномени сучасності є наслідком загальних протиріч у різноманітних сферах суспільного життя (економічній, політичній, соціальній, духовній, кримінально-правовій), результатом досить суперечливого розвитку нашого суспільства протягом досить тривалого проміжку часу. На сьогодні, під поняттям «злочинне середовище» охоплюються не лише, вчиненні злочини, а й кримінальну ідеологію, кримінальну суспільну та індивідуальну психологію, а також інші фактори, які можна віднести до детермінаційного комплексу злочинності². Наголосимо, що злочинне середовище виступає адаптивно-адаптуючою системою, тобто з одного боку трансформується разом із суспільством, пристосовуючись до його соціально-економічних реалій (наприклад трансформація інституту «злодіїв в законі»), з іншого змінює окремі елементи суспільства. Окремі фахівці у свої дослідженнях використовують термін «інтрузивна злочинність», головною особливістю якої є те, що вона проникає, вбудовується і відіграє важливу роль у системі соціальних, правових, фінансових та інших відносин, поступово змінюючи політичне, культурне і духовне життя суспільства. Відносно злочинного середовища, на нашу думку, інтрузивність можна розглядати у двох аспектах: по-перше, ознака злочинності, яка у свою чергу виступає елементом злочинного середовища; по-друге, як функціональну ознаку самого злочинного середовища, що забезпечує його експансію у сфері суспільного життя. Наведена ознака, набуває особливої актуальності в умовах глибокої суспільної кризи, коли соціальна система в умовах, що склались розвиватись не може, оскільки вичерпала ресурси і сенс існування. При цьому, коли стара суспільна система вичерпує

¹ Колпаков, В.К. (1986). Информационный механизм оперативно-розыскной деятельности. *Актуальные вопросы получения, оценки и использования информации в оперативно-розыскной деятельности органов внутренних дел.* Киев: Наука, 13-16.

² Захаров, В.П. (2009). Інформаційне забезпечення оперативно-розшукової діяльності підрозділів ОВС у боротьбі зі злочинністю. *Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності*, 2, 34-41.

свої можливості, настає криза розвитку, яка супроводжується стагнацією, тобто відсутністю ресурсів для оновлення. У таких умовах реалізація розвідувальної функції оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ більш детально, за нашим переконанням, розкриває свою інформаційно-прогностичну функцію.

Світовий досвід свідчить про те, що у багатьох зарубіжних країнах вже багато років існує поняття поліцейської (правоохоронної) стратегічної розвідки, яка передбачає отримання, накопичення, систематизацію й аналіз численних та досить різноманітних відомостей про осіб, які підозрюються у причетності до організованої злочинності¹. На відміну від стратегічної основним завданням «тактичної» розвідки – це допомога у плануванні конкретних поліцейських операцій та встановлення джерел отримання доказів. Взагалі, американські правоохоронці вважають, що проаналізована інформація – це вже «розвідка». На теренах СНД термін «розвідка» стосовно правоохоронної діяльності вперше з'явився в нормативних документах МВС Російської Федерації в 1992 році для позначення особливої форми діяльності оперативно-розшукових підрозділів. Розвідка визначалася як розвідувальний пошук, технічна розвідка, комплексне вивчення матеріалів спостереження, а також аналіз повідомлень, публікацій та виступів у засобах масової інформації, статистичних даних, відомостей з автоматизованих інформаційних банків даних тощо. З 1997 року це поняття в нормативних документах МВС Російської Федерації дещо розширилося. Під розвідкою почали розуміти отримання нових (раніше невідомих) даних на основі комплексного аналізу оперативно-розшукової інформації².

Визначення «розвідки» по-різному розкривається у науковій та довідковій літературі. Так, тлумачні словники надають, наприклад, таку дефініцію: «розвідка – збір відомостей про супротивника, у мирний час – за допомогою агентів, шпигунів, карт, планів, статистичних даних тощо; у військовий час – за допомогою дезертирів, полонених. Як зазначають фахівці, з точки зору філології основу терміну «розвідка» складає слово «відати», яке означає наявність знань про певний об'єкт³. Серед багатьох визначень поняття «роз-

¹ Кондратьєв, Я.Ю., Никифорчук, Д.Й., Пясецький, А.І. (2004). *Організація і порядок проведення секретних операцій спеціальними агентами проти організованої злочинності в США*. Київ: Національна академія внутрішніх справ.

² Бірюков, Г.М., Бусол, О.Ю., Никифорчук, Д.Й. (2012). *Аналітична робота в оперативно-розшуковій діяльності*. Київ: Національна академія внутрішніх справ.

³ Колпаков, В.К. (1986). Информационный механизм оперативно-розыскной деятельности. *Актуальные вопросы получения, оценки и использования*

відки» найбільш поширеними є: особливе знання; вид організації; процес отримання знань. Слушним, на наш погляд, є визначення «розвідки», надане Д.Й. Никифорчуком, О.Ю. Бусол та Г.М. Бірюковим – «розвідкою називається діяльність уповноважених на те суб'єктів, що застосовують спеціальні засоби і методи з метою одержання інформації про задуми, плани і заходи супротивника, які потенційно або реально загрожують безпеці об'єктів захисту¹. На наш погляд, таке визначення підтверджує циклічний процес реалізації розвідувальної функції оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ, тобто існування розвідувального циклу.

Взагалі, під циклом розуміють систему однорідних та різнорідних елементів, органічно пов'язаних між собою для вирішення певної задачі (у нашому випадку – завдань оперативно-розшукової діяльності (первісне) та кримінального судочинства (остаточне)). Деякі науковці розвідувальний цикл поділяють на п'ять етапів: планування, збір інформації, опрацювання отриманої інформації, підготовка звітів та їх аналіз і поширення². На наш погляд, таке визначення є дещо некоректним та спрощує цей процес. За нашим переконанням, розвідувальний цикл, який виражає інформаційно-прогностичну сутність реалізації оперативно-розшукової діяльності ОВС починається з вивчення, аналізу та оцінки оперативної обстановки, яка склалася (на певній території; на певному об'єкті; у певній галузі тощо). Оперативна обстановка, яка складається на території, об'єкті, на прямі оперативного обслуговування, у місті, районі, області, регіоні та державі в цілому, являє собою комплекс взаємопов'язаних явищ і процесів, підпорядкованих об'єктивній причинно-наслідковій залежності та закономірному розвитку³. За наявності результатів такого вивчення та аналізу здійснюється визначення цілей (тактичних та стратегічних). І лише потім, коли цілі визначені, починається етап планування.

Планування – це процес вибору рішень, необхідних для досягнення визначених цілей, це заздалегідь прийняте рішення про те,

---

информации в оперативно-розыскной деятельности органов внутренних дел. Киев: Наука, 13-16.

¹ Бірюков, Г.М., Бусол, О.Ю., Никифорчук, Д.Й. (2012). *Аналітична робота в оперативно-розшуковій діяльності*. Київ: Національна академія внутрішніх справ.

² Захаров, В.П. (2009). Інформаційне забезпечення оперативно-розшукової діяльності підрозділів ОВС у боротьбі зі злочинністю. *Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності*, 2, 34-41.

³ Аркуша, Л.І., Журавльов, А.Ю., Саакян, М.Б. (2013). *Основи оперативно-розшукової діяльності*. Одеса: Фенікс.

хто, що, коли і як буде робити; це процес підготовки на перспективу рішення про те, що, ким, як і коли повинно бути виконано. Залежно від проблем, які потребують вирішення, та мети, що має бути досягнутою, у практиці організації оперативно-розшукової діяльності застосовується стратегічне (перспективне), організаційно-оперативне та організаційно-тактичне планування. Під час планування слід враховувати оперативну ситуацію, наявні сили і засоби. Стосовно розвідувального циклу під час планування визначають сили та засоби, необхідні для добування оперативно значущих відомостей. Збирання (здобування) оперативно значущих відомостей здійснюється працівниками оперативних підрозділів ОВС. На наш погляд, отримані відомості ще не є оперативно-розшуковою інформацією. Трансформація отриманих відомостей у оперативно-розшукову інформацію здійснюється після її аналізу та опрацювання, дослідження ступеню достовірності, «чистоти» джерел отримання тощо. Крім цього, саме цей етап є найбільш мобільним з точки зору можливості зворотного зв'язку між джерелом отримання відомостей, працівником оперативного підрозділу та уповноваженими керівниками. Під час отримання первісних оперативно значущих відомостей можливим є уточнення або надання додаткових завдань, прийняття рішення про залучення нових сил та засобів тощо.

Отримані оперативно значущі відомості аналізуються, опрацьовуються (у тому числі із використанням інформаційно-аналітичних технологій) та трансформуються у нову, раніше невідому оперативно-розшукову інформацію, яка певним чином оформлюється. Лише після належного оформлення результати надаються уповноваженим керівникам для ознайомлення, прийняття відповідних рішень та здійснення прогнозування можливого розвитку ситуації або встановлення певних тенденцій¹. Під прогнозуванням слід розуміти визначення ймовірних шляхів і результатів майбутнього розвитку явищ, процесів та подій, оцінки показників, що характеризують ці явища та процеси для порівняно віддаленого майбутнього. Слід зауважити, що цей етап, за нашим переконанням, не є кінцевим, адже розвідувальний цикл має перманентний характер. Отримуючи оперативно-розшукову інформацію, доповнюється загальна картина оперативної обстановки, завдяки чому встановлюються нові тактичні та стратегічні цілі, визначаються напрями, сили та засоби їх досягнення. Саме в цьому й проявляється циклічність процесу реалізації розвідувальної функції оперативно-розшукової діяльності

¹ Албул, С.В. (2014). До питання визначення правоохоронної розвідки органів внутрішніх справ. *Південноукраїнський правничий часопис*, 1, 137-141.

органів внутрішніх справ. Отже, розвідувальний цикл, що виражає інформаційно-прогностичну сутність розвідувальної функції оперативно-розшукової діяльності, можна визначити як цілеспрямований, планомірний процес, під час якого визначені суб'єкти на підставі вивчення, аналізу та оцінки оперативної обстановки здобувають оперативно значущі данні (відомості), накопичують, трансформують їх у оперативно-розшукову інформацію та надають уповноваженим керівникам для прийняття рішень та прогнозування.

Підводячи підсумки, слід зазначити, що на сьогодні нагально необхідні науково виверені підходи до вирішення завдань, які стоять перед правоохоронними органами, та подальші ґрунтовні дослідження в галузі оперативно-розшукової діяльності, які б сприяли забезпеченню своєчасного виявлення, припинення та розслідування злочинів. За нашим переконанням, подальші ґрунтовні наукові дослідження питань реалізації розвідувальної функції оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ мають бути спрямовані на розкриття генезису розвідувальної функції оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ; обґрунтування методологічних засад розвідувальної функції оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ; надання характеристики злочинного середовища та його інфраструктури як об'єктів реалізації розвідувальної функції оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ; аналіз стану регламентації розвідувальної функції поліцейських органів у міжнародно-правових актах; конкретизацію напрямів законодавчого забезпечення розвідувальної функції оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ в Україні; визначення шляхів вдосконалення нормативного регулювання розвідувальної функції оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ в Україні; окреслення чинної системи і структури оперативних підрозділів органів внутрішніх справ щодо реалізації розвідувальної функції оперативно-розшукової діяльності; систематизацію напрямів інформаційно-аналітичного забезпечення реалізації розвідувальної функції оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ; доведення особливостей координації та взаємодії органів внутрішніх справ при реалізації розвідувальної функції оперативно-розшукової діяльності. Безсумнівно, такі дослідження питань реалізації розвідувальної функції оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ повинні здійснюватися з урахуванням інформаційно-прогностичної сутності розвідувальної функції оперативно-розшуковій діяльності.